

**Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite**  
**Møte torsdag den 5. mai 1966 kl. 9.**

Møtet ble ledet av formannen, B e n t R ø i s e l a n d.

Til stede var: Hambro, Bratteli, Henningsen, Gjengedal (for Korvald), Langhelle, Leiro, Guttorm Hansen (for Finn Moe), Otto Lyng (for Erling Petersen), Rakel Seweriin, Stray, Wormdahl, Ingvaldsen, Hønsvald, Brommeland, Braadland, Ragnar Christiansen, Gerhardsen, Treholt og Møller Warmedal.

Av Regjeringens medlemmer var til stede handelsminister Willoch.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Ekspedisjonssjef Rogstad, Utenriksdepartementet, og ekspedisjonssjef Stokke, Handelsdepartementet.

**Formannen:** Møtet er kalla saman for at handelsministeren skulle gi ei orientering om forholdet framfor EFTA-møtet som skal haldast i Bergen. Eg gir ordet til handelsministeren.

**Statsråd Willoch:** Dette møte ble jo sammenkalt på et tidspunkt da man fryktet at EFTA-møtet ville bli mer motsetningsfylt enn man nu forutser. Jeg vil allikevel gjerne få nevne de viktigste av de sakene som skal opp, og begynne med spørsmålet om europeisk integrasjon.

Om dette vil man huske at EFTA's ministerråd på sitt forrige møte i København vedtok en erklæring om at EFTA sto rede til drøftelser med EEC, og at denne erklæring ble overlevert EEC-landene og Kommisjonen i Brussel. Det er ikke kommet noen reaksjon på denne erklæring. Man regner med at det under det kommende møte i Bergen vil bli en meget omfattende drøftelse av de europeiske markedsproblemer, men at det ikke vil bli aktuelt å ta noe nytt direkte initiativ overfor EEC fra EFTA-landene som organisasjon. Det er klart at vi ikke nu bestemt kan forutse alt som vil utvikle seg i debatten på dette område, og at vi må være beredt til å vise noen elastisitet. Men vi ser det som det sannsynligste at man denne gang hovedsakelig vil utveksle opplysninger om situasjonen, og særlig få nærmere redegjort for de britiske hensikter i markedspolitikken, og at man videre vil gi uttrykk for EFTA-landenes ønske om en snarlig løsning av de europeiske markedsproblemer samt fortgang med forhandlingene i Kennedy-runden i GATT.

Den sak som man jo har ventet ville bli den dominerende på møtet, er naturligvis de britiske betalingsbalansetiltak. Her er man, som jeg innledningsvis minnet om, kommet i en ny stilling etter fremleggelsen av de britiske budsjett. Jeg vil allikevel gjerne nu få nevne til orientering noe som gikk forut for dette.

De syv Fin-EFTA-land utenom Storbritannia har gjennom den norske ambassadør i London for noen tid siden overlevert den britiske regjering et strengt fortrolig felles memorandum, hvor det ble gitt uttrykk for de sterke betenkeligheter disse land hadde overfor importavgiften som da hadde vært i kraft i nær 18 måneder, og som den britiske regjering jo gjentagne ganger hadde karakterisert som

strengt midlertidig. I dette memorandum gjorde de syv land rede for at de var særlig bekymret for den situasjon som ville oppstå under møtet i Bergen hvis den britiske regjering ikke var beredt til å gi et klart uttrykk for sine hensikter under dette møte, og at de håpet at de britiske representanter der ville kunne gi tilsagn om konkrete skritt mot en avvikling av avgiften. Videre ble det understreket at man anså det som meget viktig at det ble klart at avgiften ikke ville fortsette utover inneværende år, under henvisning til at man jo ved utløpet av dette år vil gjennomføre siste fase av tollavviklingen i EFTA, og at man vanskelig kunne forestille seg den situasjon som ville oppstå hvis man samtidig med en total tollavvikling skulle ha i behold dette ekstraordinære virkemiddel, som jo da i tilfelle ville ha virket nokså lenge.

Jeg legger til at det ikke i denne note ble antydnet noe mottiltak. For ordens skyld nevner jeg også, fordi jeg har sett i en avis at jeg for min del skulle ha antydnet mottiltak, at det ikke er tilfelle. Det man har gjort i de forskjellige EFTA-land, er å understreke de problemer som man ville komme opp i hvis intet ble gjort på dette område. Senere har jo da den britiske regjering kunngjort sin hensikt å oppheve avgiften innen utløpet av den midlertidige lovgivning som danner det legale grunnlag for den, i november måned i år.

Det er klart at den situasjon som nu foreligger, hvor britiske importører vet at avgiften vil falle bort etter en bestemt tid, også innebærer problemer, og kan føre til forskyvninger av handelen; en utsettelse av import, som kan være meget uheldig. På den annen side tror jeg det er riktig å konstatere at det nu var blitt politisk nødvendig å få en avklaring av dette problem, og at man må se med tilfredshet at dette er skjedd.

Nu betyr ikke dette at alle momenter i britisk politikk som kan volde uro i frihandelssammenheng er fjernet. Jeg minner om at eksportstøtten ennå vekker en del reaksjoner i enkelte medlemsland. Det samme gjelder subsidiene til investeringer i vesentlige deler av det britiske næringsliv. Og man må være forberedt på at den nye lønsskatte- og lønsskatterefusjonsordning også kan komme til å vekke reaksjoner når man har fått studert den nærmere. Men dette er jo delvis tiltak som ligger utenfor selve traktatens område, og delvis ganske nye tiltak. Man må således regne med at i alle fall det vesentligste og vanskeligste moment i diskusjonen om de britiske betalingsbalansetiltak på EFTA-møtet vil være borte, og at denne sak ikke vil få den plass under drøftelsene som det tidligere var grunn til å frykte for at den ville måtte få.

Når det gjelder den videre utbygning av EFTA-forpliktelsene vil muligens etableringsretten komme til å spille en viss rolle. Spørsmålet om en nærmere fortolkning av EFTA-konvensjonens etableringsregler har vært drøftet i de siste to år i EFTA, og der foreligger nu et kompromissforslag som stort sett innebærer nasjonal behandling for søknader om etablering i sektorer som faller utenfor EFTA-konvensjonens protokolltilførsler om kontroll med adgangen til naturressurser, kapitalmarked og investeringer i bestående foretagender. Etableringer som etter dette vil ha krav på nasjonal behandling er handelsetableringer, serviceetablering og produksjonsetableringer som ikke berøres av de nevnte protokolltilførsler, altså protokolltilførslene om kontroll med adgangen til spesielle naturressurser,

kapitalmarkedet og investeringer i bestående foretagender. Så langt vil jeg anta at saken er oversiktlig, og at forslaget må sies å være akseptabelt ut fra vårt syn og våre interesser.

For etableringer som blir berørt av de nevnte protokolltilførsler, vil det etter forslaget fortsatt være adgang til individuell vurdering, men dersom søkeren kan vise at etableringen kan forventes å øke den interne EFTA-handel, vil han ha krav på nasjonal likebehandling. Det vil altså si at hvis en etablering som berører kontrollen med naturressurser, adgangen til kapitalmarkedet og/eller oppkjøp av bestående foretagender kan sies å ville øke den interne EFTA-handel, har den allikevel krav på å bli behandlet som en søknad fra et nasjonalt foretagende.

Dette er jo et område som det er naturlig at små land ser meget grundig på før de går inn på utvidede forpliktelser. Jeg tror det må være på det rene at det foreliggende forslag på dette punkt vil innebære en innskrenkning i vår kontrolladgang. Vi har derfor til hensikt å foreslå at man under Bergens-møtet går inn for en utsettelse av vedtak når det gjelder etableringer som berører disse protokolltilførsler, eller med andre ord at vi godtar det øvrige og ber om at det spesielle punkt som berører de nevnte protokolltilførsler blir stående ute i det minste til neste ministermøte, for at man skal kunne se enda nærmere på det.

Jeg må legge til her at vi under vår vurdering av våre muligheter på dette område, regnet med at møtet i så høy grad vil konsentrere seg om den britiske situasjon at det ville være lite betenkelig for Norge å bli stående i en mer eller mindre isolert posisjon når det gjaldt dette, i den store sammenheng underordnede spørsmål. Vi har allikevel underhånden sikret oss støtte fra Sverige, på det vilkår at spørsmålet skulle bli avklart senere i år. Jeg har nevnt for den britiske handelsminister at vi mente det ville være praktisk å gå frem på denne måte. Det mener jeg fremdeles, men jeg imøteser at presset i retning av å få en endelig avklaring på dette punkt kan bli noe større nu enn vi regnet med da vi vurderte denne saken.

Det siste punkt jeg mener det kan være spesiell grunn til å nevne her blant dem som foreligger på møtet, er behandlingen av fisk. Om dette kan jeg opplyse at EFTA-sekretariatet nettopp har fullført en oversikt over produksjon og handel i fiskesektoren. Med utgangspunkt i denne rapport, og i Wien-mandatet om utbygningen av EFTA-samarbeidet, vil man på Bergens-møtet kunne fremme forslag om en ytterligere frigjøring av handelen med fisk. Det ble under København-møtet nevnt at man fra norsk side overveiet forslag om en arbeidsgruppe for å gjennomgå det såkalte Anneks E til konvensjonen, det vil si listen over fiskevarer som ikke har frihandelsstatus. Man er allikevel kommet til at det kanskje ennå vil være noe for tidlig å ta et bestemt initiativ på dette område. Det har blant annet sammenheng med at det er nær forbindelse mellom dette spørsmål og spørsmålene om landing og transittering av fisk.

Jeg nevner helt til slutt at neste ministermøte etter den vanlige rundgang skulle holdes i Portugal, og at Portugal skulle overta formannsstillingen i EFTA fra 1. juli 1966. Jeg vil ikke legge skjul på at dette har vakt noen betenkelighet, særlig i

Sverige. Vi antar at det er lite hensiktsmessig i det hele tatt å henlede oppmerksomheten på at dette er noe problem.

**Formannen:** Eg takkar for orienteringa. Er det nokon som ber om ordet?

**Stray:** Får jeg bare til min egen orientering lov å spørre om en ting som jo har vært nevnt i pressen i forbindelse med den engelske handelsministers uttalelse om dette med biltollen i Norge. Er jeg feil orientert når jeg mener å vite at som følge av EFTA-avtalen er biler fra EFTA-området blitt litt billigere enn de ellers ville vært – er det galt?

**Statsråd Willoch:** Så vidt jeg forstår, må svaret bli at det er galt. Det er vel kanskje overflødig her å peke på at biltollen er i det mest fullkomne samsvar med EFTA-avtalen, fordi det på det tidspunkt da avtalen ble satt opp, var erkjent fra alle at den i sine virkninger var helt likeverdig med en intern avgift. Det er derfor med noen undring at vi fra tid til annen hører gjentatt at vår biltoll på noen måte skulle være i strid med ånden i EFTA-avtalen.

Det som her foreligger, er et ønske fra Sverige og Storbritannia om utvidede fordeler, utover dem de sikret seg ved oppsettingen av EFTA-avtalen. De ønkser å få et privilegium på det norske marked. Det er ingen grunn for oss til å låse oss fast til at dette aldri skal skje. Men vi kan på den annen side konstatere at dette er et handelspolitisk «gi og ta»-spørsmål, hvor man ikke kan presse seg frem med forestillinger om at vi på noen måte har brutt våre moralske forpliktelser ved den linje vi har fulgt hittil.

**Ingvaldsen:** Først et spørsmål angående den nye engelske lønsskatte- og lønsskatterefusjonsordningen. Den er vel ikke studert ennå, men det forekommer meg at handelsministeren sa at den lå delvis utenfor traktatens område, og jeg hadde lyst til å høre om den ordningen har vært diskutert med EFTA-partnerne på forhånd, for i sin virkning må jo den kunne bli ganske effektiv når det gjelder å støtte engelsk industri, både eksportindustri og hjemmeindustri, i forhold til de andre landene.

Så var det rent generelt om Norges holdning i dette spillet. Jeg har et bestemt inntrykk av at ikke minst England, men også våre andre partnere, er meget hårde og konsekvente når det gjelder å oppnå fordeler. Vi kan vel si at de praktiserer bestemmelsene så langt det er mulig til egen fordel. Jeg har av og til hatt en følelse av at vi her i Norge skal vareta den mer ideelle side av saken, med fullstendig oppklaring og klarlegging av bestemmelsene. Jeg har også tidligere sagt at jeg tror vi må se mer realistisk på det, og at vi også kan få behov for å tolke bestemmelsene så langt som mulig i vår favør. Der er det flere spørsmål som nå er oppe. Vi har f.eks. dette at englenderne tillater seg å klage over vår biltoll og våre konsesjonsavgifter, mens de rett og slett nekter import av visse industriartikler fra Norge under påskudd av at for tiden passer det ikke. Jeg synes at vi alltid først og fremst må ta vare på våre egne interesser.

Det er også et annet tilfelle som jeg gjerne vil gjøre oppmerksom på. Det er at ved ny produksjon, som det nå er på en rekke områder, ser det ut som om det fra engelsk side kan komme så lave tilbud at de ikke står i noen reell sammenheng med de faktiske produksjonsomkostninger, men at det er en investering i senere markedsfordeler. Hvor vidt det kan være korrekt eller ikke i henhold til traktaten, vil jeg ikke si, men det er jo på en måte en art av dumping for å hindre andre land i å bygge opp sin industri. Dette hensyn bør man være oppmerksom på. Jeg tror også at det ville være en stor fordel som det her var et intimt samarbeid mellom Utenriksdepartementet, Industridepartementet og Handelsdepartementet.

**Statsråd Willoch:** Jeg må si med en gang når det gjelder den nye lønnskattordning i Storbritannia, at vi dessverre ikke har rukket å studere den, slik som hr. Ingvaldsen også ventet. Vi kommer selvfølgelig til å se nøye på den. Det er klart at den vil virke inn på konkurranseforholdene i EFTA, på samme måte som forslaget om statsstøtte til investeringer. Men jeg er redd for – uten at jeg vil ha sagt noe helt bestemt om det nu – at man må konstatere at EFTA-traktaten er så vidt lite dekkende for mange av de ting som angår konkurranseforholdene, at man ikke på juridisk grunnlag kan gå imot disse tiltak. Man kan også ha ulike meninger om hvor vidt de tiltak som er gjennomført, vil styrke eller svekke britisk økonomi, men slik som EFTA er bygget opp, ligger dette altså antagelig utenfor de ting som vi egentlig har noen spesiell hjemmel i selve EFTA-traktaten for å ta opp.

Jeg vil gjerne benytte hr. Ingvaldsens spørsmål som grunnlag for å minne om at konsesjonsbestemmelsene og våre anbudsregler, slik som hr. Ingvaldsen var inne på, har vært gjenstand for sterk kritikk fra EFTA-land, og at vi etter vårt skjønn må endre vår holdning på dette område, og bringe den mer i samsvar med det som gjelder i andre land. Men dette vil komme opp som særskilte saker og vil ikke bli gjenstand for beslutninger på EFTA-møtet i Bergen; det er ting man kan komme tilbake til.

**Braadland:** Jeg vil gjerne få spørre handelsministeren om de forhåndsstudier som nå har vært gjort i Handelsdepartementet og Utenriksdepartementet om de finanspolitiske virkninger av det britiske budsjett, tyder på at England får rettet opp sin betalingsbalanse innen november i år. Én ting er jo å ta bort importavgiften, men det har vært ymtet om at hvis betalingsbalansen ikke er rettet opp på det tidspunkt, vil man gå over til en direkte importregulering. Og hvordan den vil virke for oss, er vel ikke godt å si. Det kan godt være at den kan bli minst like ubehagelig som importavgiften. Jeg vil gjerne høre om handelsministeren har noe å si oss på det punkt.

**Statsråd Willoch:** Vi har ikke fått noen forhåndsorientering om det britiske budsjett, utover et budskap om den del av budsjett-talen som behandlet importavgiften og betalingsbalansesituasjonen, som vi fikk orientering om samme dag. Vi har derfor ikke hatt anledning til noen forhåndsvurdering av hvorledes budsjettet vil virke på britisk økonomi i det hele. Imidlertid ble det gjort klart i dette

budskap vi fikk, at det var hensikten å oppheve importavgiften uten å sette andre tiltak med direkte virkning for betalingsbalansen i stedet. Det ble sagt at en regjering ikke kan påta seg en evigvarende og ufravikelig forpliktelse av denne art, men ordvalget var slik at man åpenbart tok sikte på å forsikre om at det ikke var hensikten å erstatte importavgiften med importregulering på et senere tidspunkt. Jeg er helt enig med hr. Braadland i at spørsmålet om dette vil lykkes, er et spørsmål om hvor vidt den økonomiske politikk som man nu slår inn på, svarer til de britiske behov. Som jeg nettopp nevnte, kan det ganske sikkert være sterkt delte meninger om det, men der er vi jo henvist i det vesentlige til å se hva som skjer.

**Braadland:** Kan jeg få stille et tilleggsspørsmål der? – Med hensyn til den finanspolitiske situasjon har jeg sett nevnt i pressen at det nye budsjett vil gi et overskudd på noe slikt som 660 millioner pund, og det blir brukt som begrunnelse for at det antagelig vil bli mulig å tilbakebetale til Amerika og til Valutafondet mesteparten av valutalånet. Er dette tallet, 660 millioner pund i overskudd på budsjettet, tilnærmelsesvis riktig?

**Statsråd Willoch:** Jeg må igjen tilstå at vi ikke har hatt anledning til en slik gjennomgåelse av dette budsjett at jeg synes det er rimelig å gi noe svar på slike spørsmål. Jeg må bare skyte til som en liten tilleggsbemerkning, at erfaring jo tilsier at de overskuddstall som de forskjellige land opererer med i sine budsjetter, er meget lite sammenlignbare. Men hvilken betydning dette har akkurat i dette tilfelle, kan jeg dessverre ikke si.

**Formannen:** Statsråden nemnde at spørsmålet om friare omsetning av fiskevarer truleg vil kome opp på møtet i Bergen. Vi har jo ganske stor interesse av å få noko friare omsetning av fiskevarer, men det kan nok vere at statsråden har rett i at vi ikkje akkurat skal ta initiativ, så lenge vi ikkje har fått ordna vårt hus når det gjeld landingsrett og reglane for transittering, og vi heller ikkje har fått orden i dei nordiske forhold. Men positive må vi no i all fall stille oss når spørsmålet kjem opp, endå om vi kanskje ikkje kan ta initiativ.

**Statsråd Willoch:** Kan jeg få komme med en liten kommentar? – Jeg tror det jeg sa, var at man nu var kommet så vidt langt at det i og for seg kunne være grunnlag for å ta et initiativ. Jeg er ikke sikker på om dette vil skje med mindre vi gjør det selv. Jeg er enig med formannen i at vi i alle fall må stille oss sterkt positive til dette, men forholdet er altså at man på grunn av denne sammenheng med andre forhold har antatt at vi muligens må vente noe med det. Jeg kan godt tenke meg at forholdene vil utvikle seg slik at det vil være naturlig med en generell påpekning fra norsk side av betydningen av å gå videre her, men at en mer gjennomført aksjon kommer noe senere.

**Ingvaldsen:** Så vidt jeg vet, ligger det for tiden en proposisjon i Stortinget om landingsrett. Er den vurdert i forhold til det man kan vente seg at våre EFTA-partnere vil ønske og kreve? Den er fra Fiskeridepartementet.

**Statsråd Willoch:** Ja, proposisjonen er fra Fiskeridepartementet, men Handelsdepartementet har avgitt en uttalelse som er gjengitt i proposisjonen, og det samme gjelder Utenriksdepartementet. Begge disse uttalelser gir uttrykk for at man ut fra norske eksportinteresser, og ut fra våre interesser i internasjonalt samarbeid i det hele skulle ønske en liberalisering av disse bestemmelser.

**Formannen:** Fleire har ikkje bedt om ordet, og ordskiftet om saka er då slutt.

Møtet hevet kl. 9.40.